

תורה שבעל פה

תפילה כמפגש

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שעה וחצי.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה:
בשאלון זה פרק אחד – (20×5) – 100 נקודות
סך הכול – 100 נקודות
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.
- ד. הוראות מיוחדות: אין.

כתוב במחברת הבחינה בלבד. רשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

השאלות

ענה על חמש מן השאלות 1-6 (לכל שאלה – 20 נקודות; סך הכול – 100 נקודות).

1. תוכן תפילת העמידה; תכלית התפילה

- א. (1) בתפילת עמידה יש שלושה חלקים: ברכות ראשונות, ברכות אמצעיות וברכות אחרונות. ציין מהו הנושא של כל אחד מן החלקים, והסבר מדוע החלקים מסודרים דווקא בסדר זה. (2) בברכות האמצעיות יש שני סוגים של בקשות. כתוב מהו הנושא של כל אחד מן הסוגים, וציין שתי ברכות מכל סוג. (12 נקודות)
- ב. מדוע כל הבקשות בתפילה מנוסחות בלשון רבים? (4 נקודות)
- ג. "תכלית התפילה היא שתוסיף תת פרייה בהנהגת האדם, שיהיו טובות וכשרות גם כן אחר תפילתו". (הראי"ה קוק, עין אי"ה)
- הסבר בלשונך מהי תכלית התפילה על פי הראי"ה קוק. (4 נקודות)

2. נוסח קבוע ובקשות אישיות

- א. מדוע קבעו חז"ל נוסח קבוע לבקשות בתפילה? (4 נקודות)
- ב. "ישים כל מגמותיו לה' להתפלל לו על כל צרכיו, אפילו דבר קטן או גדול... כללו של דבר אין דבר מה שרצונו לעשות בו ביום שלא יתפלל לה'... ועל ידי תפילה זו ישמע ה' לקולנו ויצא לנו תועלת". (רבי יונתן אייבשיץ, יערות דבש)
- על פי המשך דברי רבי יונתן אייבשיץ, הסבר מדוע "ישמע ה' לקולנו ויצא לנו תועלת" בייחוד על ידי תפילה אישית. (4 נקודות)
- ג. (1) I. כתוב שתי דוגמאות לבקשות אישיות שאדם רשאי לבקש בברכות שבתפילת העמידה. II. בנוגע לכל אחד מן הבקשות שכתבת, ציין באיזו ברכה (מלבד ברכת "שומע תפילה") יש להוסיף אותה, והסבר מדוע יש להוסיפה דווקא בברכה זו. (2) בנוגע להוספת בקשות אישיות בברכות שבתפילת העמידה קבעו הפוסקים שתי הגבלות שמטרתן לשמור על אופי הברכה. מה הן שתי ההגבלות? (12 נקודות)

3. תפילת היחיד ותפילת הציבור; יצירת אווירה מתאימה לפני תפילת העמידה

- א. (1) רבן גמליאל וחכמים נחלקו מהי התפילה העיקרית – תפילת היחיד או תפילת הציבור.
 על פי כל אחת מן הדעות, מדוע יש צורך גם בתפילה שאינה עיקרית?
- (2) על פי הדעה שתפילת היחיד היא התפילה העיקרית, לכאורה אפשר לבטל את חזרת הש"ץ בימינו.
 הסבר מדוע לכאורה אפשר לבטל את חזרת הש"ץ, ומדוע בכל זאת אין מבטלים אותה בימינו.
 (14 נקודות)
- ב. בשולחן ערוך כתוב שמותר למתפלל לאחוז בידו סידור בשעת התפילה.
 הסבר מדוע היה אפשר לחשוב שאסור לעשות זאת, והסבר מדוע בכל זאת הדבר מותר. (6 נקודות)

4. מקום התפילה; התנהגות הסובבים

- א. (1) מדוע יש להתפלל כנגד קיר?
 (2) יש מצבים שבהם לכתחילה מותר להתפלל כנגד דבר שחוצץ בין המתפלל לקיר.
 כתוב שתי דוגמאות.
 (7 נקודות)
- ב. (1) "אל יעמוד אדם במקום גבוה ויתפלל, אלא במקום נמוך ויתפלל" (ברכות, י, ע"ב).
 מהו הטעם להלכה זו?
 (2) מהו התנאי שבו יהיה מותר להתפלל גם במקום גבוה, ומדוע?
 (7 נקודות)
- ג. אסור לעבור לפני המתפלל תפילת עמידה או לשבת בתוך ארבע אמותיו.
 (1) ציין שני מצבים שבהם מותר לעבור לפני המתפלל תפילת עמידה.
 (2) ציין מצב אחד שבו מותר לשבת ליד המתפלל תפילת עמידה.
 (6 נקודות)

5. התנהגות בזמן התפילה

- א. (1) מדוע נוהגים לפסוע שלוש פסיעות קדימה לפני תפילת העמידה?
 (2) כתוב שני טעמים למנהג לפסוע שלוש פסיעות לאחור לפני שפוסעים קדימה.
 (7 נקודות)
- ב. (1) בתפילת העמידה צריך לשחות (לכרוע) חמש פעמים. ציין שלוש מן הפעמים האלה.
 (2) כתוב מהו ההבדל בין האופן שבו כורעים ובין האופן שבו מזדקפים מן הכריעה, והסבר את הטעם להבדל זה.
 (7 נקודות)
- ג. איזו בקשה נוהגים לבקש אחרי אמירת "עושה שלום במרומיו... ואמרו אמן", ומהי הסיבה לבקשה זו? (6 נקודות)

6. תחנון: סיום התפילה

- א. (1) מה הם שני החלקים של התחנון?
 (2) בני קהילות אשכנז ואחדים מבני קהילות הספרדים נוהגים להרכין את הראש ולהשעינו על היד באמירת התחנון.
 כתוב הסבר אחד למנהג זה.
 (6 נקודות)
- ב. (1) ציין שני מקרים הנוגעים רק לאנשים פרטיים שבהם אין אומרים תחנון בתפילה.
 (2) כתוב מה משותף למקרים שציינת, והסבר מדוע אין אומרים תחנון במקרים אלה.
 (8 נקודות)
- ג. (1) מדוע נוהגים לומר "היום יום... בשבת" לפני אמירת שיר של יום?
 (2) יש פוסקים שסוברים שלכתחילה יש לומר את פיטום הקטורת מתוך הסידור.
 כתוב את הנימוק לדעתם.
 (6 נקודות)

בהצלחה!